

Tu Bisvat 5779

► Terméstől roskadozó fák Izraelben, néhány héttel a Tu Bisvat előtt. A hagyomány szerint a fák újévekor dől el, melyik fa fog fejlődni, nőni, dús gyümölcsöt hozni, és melyik sorvad, fonyad el, melyiket tépi ki a vihar.

ENSZ Holokauszt Emléknep és Tu Bisvat

A Komáromi Zsidó Hitközség ezúton hív meg minden érdeklődőt az ENSZ Holokauszt Emléknepja és Tu Bisvat (a fák újéve) alkalmából tartandó összejövetelére, melyre 2019. január 27-én 14:30-kor kerül sor a Menházban.

Program:

- Radnóti Miklós – „...kit végül is megölnek...”
Összeállította és játssza: Szűcs József, zene: Molnár Árpád. Az előadás Radnóti Miklós életének utolsó hat évét mutatja be művei, levelei, naplőbejegyzései alapján.
- Tu Bisvat alkalmából 15 féle gyümölcsöt fogyasztunk
- A felnőtteknek kívül gyermekprogrammal is várjuk a kicsiket és nagyobbakat.

Ünnepeljünk együtt! ◀

Macesz, maceszliszt és bor rendelhető

A kovásztalan kenyerek ünnepe (hág hámacot) elnevezés a szabadságra, szabadságra emlékezteti a zsidóságot. A pászka (mácá, macesz, laska) volt a szegények és a rabszolgák kenyeré, az egyiptomi fogságból menekülőknél sem volt idejük és módjuk a tésztát megkeleszteni.

A közelgő pészach ünnepére maceszliszt és bor megrendeléseiket január 31-ig várjuk a KZSH titkárságán és a kile@menhaz.sk címen. ◀

Szerkesztői gondolatok

A polgári új esztendő kezdetén tizenhetedik hivatalosan regisztrált, összességében pedig a huszonnegyedik évfolyamát kezdi a Hitközségi Híradó. Az

PASZTERNÁK ANDRÁS

eddig publikált kétszázhetvenegylapszám arra kötelez minket, szerkesztőket és a lap kiadását gondozó, háttérben tevékenykedő alkotókat, hogy tovább vigyük a hagyományt, a megszokott módon tudósítsunk a közösség és a régió zsidó történéseiről, egyfajta kordokumentumként megőrizzük a következő generációknak mindennapjaink mozaik darabjait. Mint minden januárban, idén is hívjuk a lelkes Olvasókat, legyenek társaink a lap tartalommal való megtöltésében. Írják meg emlékeiket, gondolataikat, tudósítsanak a szűkebb környezetükben történő rendezvényekről, indítsanak saját rovatot. Várjuk az ötleteket is, melyek még színesebbé és sokoldalúbbá tehetik kiadványunkat. Nyomatottat és elektronikus változatunk a világ számos pontjára jut el, Európán kívül Ázsiába és Amerikába. Ha van olyan közösségünkhöz kötődő ismerősük, aki még nem ismeri a Hitközségi Híradót, biztassák, hogy vegye fel velünk a kapcsolatot a kile@menhaz.sk e-mail címen. Kezdjünk hát bele ebbe az újabb évfolyamba, jó olvasást, izgalmas írásokat és vidám híreket 2019-ben! ◀

Közösségi mozaik – kép(ek) a hitközség múltjából –

► A régi felvételen Krakauer Jakab, a Komáromi Zsidó Hitközség előimádkozója, tanítója, saktere látható családjával a Menház udvarán található otthonukban. A háború után születettek generációja neki köszönhetően ismerte meg a héber betűket, tanult hagyományainkról. A felvétel Izraelbe költözésük (1963) előtt készült feleségével és három lányukkal. A színes kép a 2000-es évek folyamán városunkban tett látogatásuk során, a közösség épületének kultúrtermében került rögzítésre. A gyermekek édesanyjukkal tértek vissza szülővárosukba..

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

Cím: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia
IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatinova 33, 94501 Komárno
vagy

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Faliújság rövid hírek

A HH-t, a KZSH-t és a Shalom klubot támogatták: Tamara Zusková (Csehország) és anonimításukat kérő adományozók. Köszönjük!

A közelmúltban távozott az élők sorából Alžbeta Schicková báni (Bánovce nad Bebravou), Juraj Szántó kassai és Palotai Tibor tatabai olvasónk. Emléküket megőrizzük.

Január 13-án a Duna Word csatorna mutatta be Koltay Gábor Egy város két ország című filmjét, melyben a KZSH Pasternák Antal is szót kapott.

A Bethlen Gábor Alaptól pályázati támogatást nyertünk.

Támogatóink / naši sponzori:

„Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín“

Hitközségi Híradó – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja, alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő:** Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak:** Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő:** Saláth Richárd, **olvasószerkesztő:** Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomatás:** Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Vezetőváltás történt a Rabbiképző élén

Interjú Vajda Károly rektorral

Vajda Károly vagyok, irodalomtudós, germanista. A Bét Jehuda templomkörzet tagja, gábáj (kvázi: presbiter). Nem vagyok az újság olvasóinak ismeretlen, hiszen pár éve a Selye János Egyetem oktatójaként már volt szerencsém a lapokon bemutatkozni.

Pár hónapja vette át az Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem irányítását. Gratulálunk rektori kinevezéséhez! Hogyan értékelné az egyetem jelenlegi helyzetét, milyen rövidtávú célokat fogalmazott meg az intézmény további fejlesztésének tekintetében?

Az egyetem felzárkóztatási kényszerben van. Kettős akkreditációs kihívás előtt áll. 2019 folyamán a Doktori Iskolájának, 2020-ban pedig az összes többi szakának a minőségbiztosítási alapú működési engedélyét kell újból megszereznie (ha jól számolom, a Selye akkreditációjával egy időben: párhuzamos történetek ezek). Ez a legfontosabb, legtöbb erőforrást igénylő feladat. Ezen kívül komplett arculatváltás zajlik, s az egyetem átlép a digitalizáció korába: megújul a honlapja, áttérünk az online tanulmányi rendszerek használatára. Épp most zajlik az egyetem szabályzatainak a 2011-ben elfogadott felsőoktatási törvénnyel való összhangba hozása (ez több száz oldalnyi joganyag implementálását jelenti). Folyik a szakai kínálat felülvizsgálata, a szakok struktúrájának modernizációja, a képzések fenntarthatóvá tétele. Igyekszünk visszaszerezni a tanári képesítésnek a kétezres évek elején elvesztett jogát. Újra építjük a nemzetközi kapcsolatainkat. Együttműködési megállapodásokat kötünk hazai tudományos intézményekkel, ill. egyetemekkel, csak eddig ratifikáltunk a Szegedi Nemzetközi Bibliikus Konferenciával és az Evangélikus Hittudományi Egyetemmel stratégiai megállapodást, több hasonló kooperáció előkészítő tárgyalása pedig folyamatban van. A szlovákiai olvasókat nyilván érdekli, hogy fölveztük a kapcsolatot a Selye János Egyetem hittudományi karával.

Nagyon fontosnak tartjuk ugyanis azt a növekvő tudományos potenciált, amelyet ez az egyetem és egyáltalán a cseh és szlovák felsőoktatási térség megtestesít.

Hosszútávon miként látja az OR-ZsE perspektíváit a magyarországi, kelet-eu-

rópai egyházi felsőoktatási intézmények közegében?

Az OR-ZSE elsődlegesen a magyar ajkú, neológ (nem ortodox) zsidóság számára képez rabbikat, előimádkozókat (kántorokat) és vallástanárokat. Igyekszünk azonban a kört tágítani és közép-európai vonzáskörű intézménnyé válni. Jelentősek a kultúratudományi és a szociális képzéseink, ezeket meg kívánjuk erősíteni és ki szeretnénk bővíteni. Partnerintézményekkel karöltve, közös diplomát kiadva angol és német nyelvű képzéseket is tervezünk indítani. A Doktori Iskola nemzetközi jelentőségét amerikai és izraeli doktoranduszok bevonásával igyekszünk növelni. Minőségbiztosítási fogalom- és struktúraváltást hajtunk végre: alkalmazkodunk a hazai és nemzetközi elvárásszintekhez, tudománymetriai követelményekhez. Nemzetközi kutatási projektekbe kapcsolódunk be fő-, ill. társmegvalósítóként.

Szeretnénk szociális téren is pilótaprojektet megvalósítani. Az ormánsági térség fölzárkóztatásához, értelmiségképzéséhez szeretnénk hozzájárulni a magunk szerény eszközeivel.

Mit tehetnek a vidéki és határon túli kis zsidó közösségek az egyetemért, miben tudnak Önök segíteni ezeknek a kehiláknak?

Főleg az utóbbi a fontos irányultság. Az OR-ZSE olyan képzési és tudásközpont, mely a vidéki, komoly emberi erőforrás-problémákkal küzdő közösségeket meg tudja erősíteni. Ez főként a halachikus (vallásjogi) státus rendezését, illetve a zsidó vallási alapismeretek, alapkészségek (héber nyelvű olvasás, imádkozás, előimádkozás) kialakítását jelenti. Az egyetem főtitkára (Darvas István) egyszerűen főrabbi is. A budapesti vallási bíróság (bét din) tagja. Általa az egyetem az említett státusproblémák rendezéséhez is komoly segítséget tud nyújtani. A Biblia- és Talmudtudományi Tanszék mb. tanszékvezetője pedig Róna Tamás, PhD, aki a

dél-alföldi régió vezető rabbijaként a szórvány közösségek támogatásában szerzett szerteágazó tapasztalatokat. Szeptemberre olyan rugalmas felnőttképzési programot alakítunk ki, mely az informális (szinte azonnali, de apró eredményt hozó) képzéseket összekapcsolja a formális (hosszabb távú, de zamatosabb gyümölcsöket érlelő) képzési lehetőségekkel. E területen különösen nagy a restanciánk. A MAZSI-HISZ hajlamos Budapestre fókuszálni, csőllátásának abszolút középpontjában leginkább is saját köldöke helyezkedik el. Nagyon fontosnak tarjuk Révkomáromot. A Menház a maga kapcsolati hálózatával, speciális helyzetével összekötő híd a számunkra. A magyar ajkú kisebbségi zsidóság az egyik oldalon, a szlovákiai magyar kisebbség a másikon. A kapocs pedig a komáromi magyar ajkú zsidóság, a köré szerveződő emlékezetpolitika. A két kisebbség sok szálon szövődik itt össze: párhuzamosságaik az élet csomójává gubancolódnak. A felvidéki olvasó pontosan tudja, hogy a Selye János Egyetem történései mind szakmai, mind kisebbségpolitikai és emberi síkon mekkora erőfeszítést tesznek ezért, ill. mennyire gyümölcsöző az egyetem egyes tanszékei és a Menház közti együttműködés.

Éveken át oktatott a komáromi Selye János Egyetemen. Mi az amit magával vitt városunkból az OR-ZSE-ra?

Nagyon hálás vagyok a komáromi éveikért. Megismerhettem a felvidéki magyarságot a maga komplex több vegyértékértékű identitásával.

Folytatás az 5. oldalon.

Nagymegyer emlékezete

Gútay László Kehila-díjassal beszélgettünk

Jakabovits Dezső, születtem Győrben 72 évvel ezelőtt. Neológ zsidó családban nőttem fel, annak ellenére, hogy a szüleim családjai az ortodox hagyományokat követték. A háború előtt a kóser konyha vezetése természetes volt. Mindkét szülőm az auschwitzzi koncentrációs tábor borzalmait élte át.

Gútay László vagyok. Dunaszerdahelyen születtem 1951-ben, itt jártam óvodába, iskolába, a mai napig itt élek családommal – szinte a belvárosban. Tanult szakmám szerint népművelő vagyok, képesítésemet kultúra elméletből és kultúra szervezésből szereztem. Aki ismer, tudja rólam, hogy szinte egész életemben ezzel foglalkoztam. 1973-ban kezdtem dolgozni a dunaszerdahelyi városháza polgári ügyek területében, majd a Járási Népművelési Központban népművelőként folytattam munkásságomat. Alapító tagja és több éven át aktív tancosa voltam a Szóttos Népművelési Egyesületnek. Évekig a Dunaszerdahelyi Városi Művelődési Központ alkalmazásában dolgoztam, majd 2004-től a Nagymegyeri Városi Művelődési Központ igazgatói posztját töltöm be. Munkám során mindig arra törekedtem, hogy szülőföldemen mindenekelőtt a magyar anyanyelvű kulturálódás kapjon lehetőséget, hogy megmaradjon a magyar szó, hogy az itt élők számára mindig elérhetőek legyenek a tudást és művelődést nyújtó színvonalas programok.

Nagymegyer élen jár a régióban az egykori zsidó közösség emlékének őrzésében. Miért fontos, 75 évvel a Vészkorszak tragikus eseményei után is, hogy az elhurcolt lakosok emléke ne merüljön feledésbe?

Nagymegyeren, mint közismert a 18. századtól éltek zsidó származású polgárok. Számuk a két világháború között elérte az akkori város lakosságának 10%-át. Ismertek a Vészkorszak tragikus eseményei, amikor 418 egykori nagymegyeri zsidó polgárt pusztítottak el a német haláltáborokban.

Ennek kapcsán tudok a kérdésre válaszolni. Dunaszerdahelyi származású vagyok. Gyermekkoromban számos zsidó barátom volt. Számomra ismeretlen fogalom volt az antiszemitizmus. Miután felnőttem, vallottam, hogy szembe kell néznünk a történelem tanulságaival, hiszen aki nem

törődik a múlttal, az a jelen folyamatai közt sem tud eligazodni. Ezért is tartom ma is fontosnak, hogy a Vészkorszak eseményeiről 75 év után is beszélni kell, hogy soha többé meg ne ismétlődjének.

Minden év júniusában az emléktáblánál gyűlnek össze a város polgárai, intézményeinek vezetői, hogy fejet hajtsanak az áldozatok emléke előtt. A kerek évfordulókon kiállításnak is otthont adott a helyi kultúrház. Kik azok, akiknek fontos szerep jut a szervezésben?

A 2004-es évben emlékeztek a magyar nyelvterületen jószándékú emberek a magyarországi Holokauszt 60. évfordulójára. E tragikus eseményt idéző évforduló kapcsán kezdeményezte Varga László tanár, helytörténész 2004. március 16-án a Nagymegyeri Városi Önkormányzat Iskolai és Kulturális Bizottságának ülésén, hogy az évforduló kapcsán egy emléktáblán örökítsük meg az utókor számára Nagymegyeren 1944. május-júniusában történt tragikus eseményeket. A kezdeményezést a bizottság támogatta és elkészült egy háromnyelvű emléktábla. Ismereteim szerint a héber nyelvű szöveg elkészítésében segítséget nyújtott a Komáromi Zsidó hitközség is.

Az emléktáblát Ács Sándor nagymegyeri magánvállalkozó készítette el a Városi Művelődési Központ oldalán, amelynek közelében állt az egykori nagymegyeri zsinagóga. Ünnepélyes leleplezésére 2004. június 27-én került sor, ezen részt vett Weisz Jehosua, Izraelben élt, egykori nagymegyeri zsidó polgár vezetésével egy 14 tagú küldöttség.

Az esemény kapcsán Varga László szerkesztésében elkészült egy emlékfüzet, illetve a kultúrház előcsarnokában egy történelmi emlékkiállítás, amely a nagymegyeri zsidó hitközség történelmét mutatja be. Azóta eltelt 14 év és ismereteink a nagymegyeri zsidóság történetéről tovább bővültek. 2009-ben jelent meg Varga László: Velünk éltek című könyve,

amelyben összefoglalja az egykori nagymegyeri Gerhát Sándor által gyűjtött anyagot, illetve saját kutatása alapján a nagymegyeri zsidóság történetét. A könyvet a Komáromi Zsidó Hitközség jelentette meg.

A 2004. június 27-én tartott első mártírnapot továbbiak követték. Most már jóleső érzéssel írom le, hogy a megemlékezés évente tudatosan bekerült az önkormányzat mellett működő szervezetek munkatervébe. Összefogásunk eredménye, hogy 2018-ban már 14. alkalommal szerveztük meg a megemlékezést a városban. A rendezvény bekerült a köztudatba. Ehhez részben hozzájárult a sajtó is. Az első megemlékezésnél még ott voltak a Szlovák Televízió munkatársai, akiknek nyilatkozott Weisz Jehosua is.

A későbbiek folyamán a helyi Plusz TV tudósított. E mellett a rendezvényről rendszeresen megemlékezett Hitközségi Híradó, az Új Szó és a regionális hetilap a Csallóköz is. Az elmúlt években egyeztetünk a rendezvény állandó időpontja, június második vasárnapja lett.

Paszternák Tamás önzetlen segítségének köszönhetően, minden évben biztosítani tudtunk egy-egy jeles személyt (rabbit, kántort, szónokot), akik jelentős mértékben emelték a megemlékezés színvonalát. Az elmúlt években a megemlékezések állandó fellépői voltak Zakál Gyula és Csémi Andrea versmondók, valamint a Bárdos Lajos Vegyeskar.

Folytatás a következő oldalon.

Folytatás az előző oldalról.

A Vészkorszak 70. évfordulója kapcsán 2014-ben a Városi Önkormányzat kiegészítette az emléktábla környékét négy, az egykori nagymegyeri zsinagóga oszlopával, amelyek Dunaszerdahelyen egy családi házba voltak beépítve. A felújított emléktáblát, 2014. június 14-én leplezték le, amelyen Izraelből részt vettek Weisz Jehosua családtagjai.

Az Ön által vezetett kultúrház az egykori zsinagóga helyén áll, mi az, ami tudható az imaházról? Maradt fenn bármi is az épületből?

Az információ pontatlan, a mai kultúrház a közelébe áll az egykori imaháznak. A város lakói a 19. század elején három felekezethez tartozó közösségre oszdtak: a református, katolikus, illetve a zsidó vallású lakosokra. A zsidó lakosság számának növekedése maga után vonta a településen a zsinagóga felépítését. Nagy Lajos féle feljegyzés szerint Nagymegyeren 1828-ban épült fel a zsidó hitközség imaháza, a zsinagóga. Területe 14x10 m alapterületű volt, két lépcsővel a nők karzatára. Az imaház 1945-ig működött, Varga László kutatásai szerint a 19. század első felében a nagymegyeri hitközség a dunaszerdahelyi rabbinátus hatáskörébe tartozott. Ebben az időben Lówinger Dávid a hitközség vezetője. 1856-ban alakul ki az önálló rabbinátus, amelynek első rabbija Joszéf Dov (Ber) Lock rabbi

volt, aki haláláig, 1880-ig töltötte be ezt a tisztséget, sírja a nagymegyeri temetőben található.

Joszef Dov (Ber) Lock rabbi utóda Jehosua Hesz Weisz rabbi lett 1880-ban. Ebben az időben a nagymegyeri hitközség az ortodox irányzathoz csatlakozott a hozzátartozó 12 hitközséggel együtt. Az 1. világháború után ujjászervezték a Nagymegyeri Hitközséget, amelynek 1922-ben 450 tagja volt. Ezek Nagymegyerről, illetve a környező falvak: Balony, Bogyá, Csicsó, Ekecs, Füss, Alsó és Felső Gellért, Izsap, Keszi, Medve, Nyárad, Kolozsnéma, Csilizradvány, Apácaszakállás és Szilas községek zsidó polgáraiból kerültek ki. A Hitközség elnöke kezdetben Trébich Jakab, majd Mészáros Lajos szikvízgyáros volt. A háború után a hitközség rabbija Satin Simon volt, aki felügyelt a Talmud Tórára, néha a Jesivat is vezette. Halála után nem volt több rabbija Nagymegyernek. Veje, Goldberger Pinkász Aser, mint helyettes rabbi működött a városban. Rajta kívül a hitközség még két állandó és két ideiglenes személyt alkalmazott. A Hitközség az 1938-as évben megosztódott, és közel egy évig belső ellentétek gyengítették.

A 2. világháború után az imaház nem töltötte be eredeti szerepét. A városban már csak néhány zsidó polgár élt, 1955-ben lebontották, amikor a településen azt az utcarészt rendezték ahol ma a Városi Művelődési Központ áll. A lebontása összefüggött azzal a ténnyel is, Feldmár Ti-

bor (Dunaszerdahelyi Zsidó Hitközség vezetője) elmondása szerint, hogy az épületet eladta a dunaszerdahelyi hitközség. Talán ezzel is magyarázható, hogy Dunaszerdahelyről került elő az egykori nagymegyeri zsinagóga négy tartóoszlopa, ami ma a nagymegyeri emléktábla mellett megtekinthető.

A nagymegyeri túlélők, akik a háború után a világ különböző pontjain telepedtek le, lassan távoznak közülünk. A második és harmadik generáció tagjai közül akadnak még látogatók, akik őseik nyomait keresik Nagymegyeren?

Varga László helytörténész elmondása szerint, erre volt már példa. Ő maga több alkalommal vezette, mutatta be, leggyakrabban Izraelből visszatérő családoknak a várost, illetve a zsidó temetőt. Az ilyen felkérés, Varga László szerint is az elmúlt évtizedben 5-6 esetben volt.

A nyár végén Kehila-díjban részesült a komáromi Menházban? Mit jelent Önnek ez az elismerés?

Természetesen az elismerés számomra is nagy megtiszteltetés volt. Úgy érzem, hogy felfigyelték munkámra és ez nekem is, mint minden embernek jólesett. Visszajelzés volt, hogy amit a nagymegyeri zsidó kultúra emlékeinek megőrzése érdekében tettem azt a Kehila-díjadományozói pozitívan értékelték. ◀

PA, PT

Folytatás a 3. oldalról.

Sokat köszönhetek a tanítványaimnak. Sok mindenre ők nyitották föl a szemem. Megtanultam tisztelni a szlovák adminisztrációt a maga csendesen, szinte hétköznapian bölcs, sallangot kerülő működési elveit. A tanító- és

óvodapedagógusi képzés pl. világszínvonalú és a magyarországi szerkezeti modellnél sokkal átgondoltabb. A Komáromban ellesett koncepcionális elemeket bebecsempészek az OR-ZSE minőségbiztosítási és akkreditációs rendszerébe. Persze a magyar felsőoktatási szabályozások megszabta keretek között.

Jut ideje kutatni a szervezetrányítási feladatok mellett? Milyen tudományos kérdésekre keresi a választ mostanában?

Alig van időm. A kutatásaim leginkább a gyomorszájon ütött emberhez hasonlato-

sak mostanság. Levegő után, időcafatok után kapkodnak. Főleg a neológia első nemzedékének intézmény- és tudománytörténete foglalkoztat, ill. a tragikus sorsú Paul Celan, Csernovicból Párizsba elszármazott, német ajkú zsidó költő lírájának héber, főképpen liturgiai vonatkozásai. Utóbbiról, ha Isten is megsegít német nyelven könyv is születik hamarosan. Egy-két publikáció azért így is belefért. Összel pedig a komáromi Német Tanszék meghívására

egy tudományos konferencián is elő tudtam adni. Nagy öröm volt a számomra a még oly rövid visszatérés is.

Mely képzéseikre hívná fel a Hitközségi Híradó olvasóinak figyelmét?

Elsődlegesen a doktori képzés, a judaisztika (BA) és a zsidó kultúrtörténet (MA) másodlagosan a felekezeti szociális munka (BA) szak fejthet ki nagyobb vonzerőt. ◀

PA, PT

Győri tradíciók...

Beszélgetés a Kehila-díjas Jakobovits Dezsővel

Jakobovits Dezső, születtem Győrben 72 évvel ezelőtt. Neológ zsidó családban nőttem fel, annak ellenére, hogy a szüleim családjai az ortodox hagyományokat követték. A háború előtt a kóser konyha vezetése természetes volt. Mindkét szülőm az auschwitzzi koncentrációs tábor borzalmait élte át.

Csodának köszönhetem az életemet, mivel azon kevesek közé tartozom, akiknek a szülei hazakerültek. Az anyai és az apai családom 40 hozzátartozóját vesztette el.

Az élet megjutalmazott egy gyönyörű családdal. Feleséggel együtt örülünk 2 fiúnak és 5 csodás unokának. Aktív nyugdíjas vagyok, szabadidőm nagyon kevés van, mivel a családi vállalkozást vezetem.

Melyek azok a hagyományok, melyekre örömmel emlékszik vissza a szülői házból?

Szüleim azon holocaust túlélők közé tartoztak, akik hálálkodtak a Teremtőnek, hogy haza hozta őket. Nem fordultak el a vallástól, hű követői maradtak. Édesapám büszke volt arra, hogy a hüpejük az akkori ortodox rabbi előtt volt. Sokszor említette, őket a világhíres Snyders Bernáth adta össze. A fiait a legvallásosabb mohéllal vetette fel Ábrahám szövetségébe. A szüleimtől örökölt identitástudat végigkíséri az életemet.

A zsidó neveltetésem nagyon sok emléket adott nekem. Élveztem a zsidó otthon bensőséges hangulatát. Nem lehet elfeledni a családi széder estéket, ahogy apám davenolta a Hagadát. Nincs szebb visszaemlékezés mint arra gondolni, ahogy szüleimmel és megboldogult testvéremmel ültünk a széder vacsorán. Magasztos emlék, ahogy apám mellett ültünk a zsinagógában

az őszi nagyünnepekkor, vagy a péntek estétkénti szombatváró istentiszteleten.

Azt sem tudom elfelejteni, ahogy apám megpuszilta anyámat mielőtt elindult a templomba erev jom kipperkor. Purimkor vártuk a slakmoneszt, chanukakor egész este játszottunk a trendelivel. Családom nyíltan vállalta zsidóságát. Ne kezeltük a vallást látens módon.

Miként látja a nyugat-magyarországi zsidó közösségek helyzetét? Gondolkodott azon, hogy Budapesten vagy más nagyvárosban könnyebb lenne megélni a zsidóságot?

Szagrális értelemben a zsidó élet Nyugat-Dunántúlon megszűnt. Vannak hitközségek, amelyeknek csak a zsidó kultúra és hagyomány terjesztésében van szerepük. Tisztelet azon hittestvéreknek és családoknak, akik szervezik a programokat. Az a tapasztalatom, hogy nincs igény az ünnepek megtartására. Nehezen, de egy minjen összehozható lenne. A megfogyatkozott zsidó közösség nagy része passzív.

Aktív tagja a budapesti Bethlen téri zsinagóga közösségének, a Komáromi Zsidó Hitközség rendezvényeinek rendszeres résztvevője feleségével és unokáival. Miért szeret ezekbe a kehelákba járni?

Sabbatkor és az ünnepeken a budapesti Bethlen téri zsinagógában vagyok. Vallási

szempontból itt töltődöm fel. Barátságos emberek közössége ez a kile. Szinte minden tagja a hitközségnek barátom. Ez nagyon jó, mivel érzem az összetartozást.

Nagyon szeretem a komárnói kehilát. Az erev Ros Hasanát évek óta a komáromiakal ünnepelem. A széder esti vacsorákon is rendszeresen részt veszek. A legtöbb eseményre viszem az unokáimat. Nekem nagyon fontos hogy zsidó közösségben legyenek. Amikor csak lehet Budapestre is viszem őket a zsinagógába. Ismerjék meg a szagrális zsidó életet.

Ha egy üzenetet kéne megfogalmaznia, amit szívesen továbbadna a következő generációknak, mi lenne az?

Azon kell dolgozni, hogy a következő generáció vállalja fel a zsidóságot. Ahogy említettem a közösségen belül nagy az arányuk azoknak, akiket nem érdekel a származásuk. Arra kell őket biztatni, hogy olyan közösségnek a tagjai, amely 5000 éves kultúrát, történelmet képvisel.

A bibliánk tartalmazza a Tízparancsolatot, az emberi erkölcs alapját.

A nyár végén Kehila-díjban részesült a komáromi Menházban? Mit jelent Önnek ez az elismerés?

Nagyra becsülöm a komáromi hitközség vezetőségét. Büszke vagyok arra, hogy baráti viszonyban vagyunk. Az ő munkájuk, identitásuk sok mindenben azonos az én életfelfogásommal. Nekem a Kehila-díj a közös tenniakarás jelképe. ◀

PA, PT

Kék-fehér hétköznapok

PASZTERNÁK
ANDRÁS

79. fejezet: Egy éve a Szentföldön

(2012. június 4.)

2011. június 4-én este nehezen jött álom a szememre. Kérdések, gondolatok, félelmek cikáztak az agyamban. Kevesebb, mint 12 óra és nekivágok a nagy útnak. A döntéstől számítva három hét telt csak el, talán fel sem fogtam még, mire is mondtam igent.

Milyen lesz egész nap angolul dolgozni? Sikerül majd megszokni a közel-keleti klímát? Lesz-e honvágyam? Mi lesz az itthon maradó szeretteimmel? Hiányozni fogok a barátaimnak? – forgolódtam nyugtalanul.

Amikor visszalapozom az előző 157 blogbejegyzést, teljesen hihetetlennek tűnik, hogy ez mind velem történt meg az elmúlt 365 napban. Gyakran fog el az érzés, mintha múlt héten érkeztem volna csak a Szentföldre. Az nem lehet, hogy már 12 hónapja koptatom Ramat Gan utcáit.

Anno a doktori értekezésem írásakor az egyik legnehezebb feladat az egyoldalas összefoglalás papírra vetése volt. Hogyan lehet 100 oldalt egyetlen egy ívben összegezni, megannyi mérést, vizsgálatot, eredményt.

Hasonlóan nehéz feladat egy teljes naptári esztendő egy bejegyzésbe sűrített summázása.

Hogy megtaláltam-e azt, amiért Izraelbe jöttem?

Szakmailag sokat fejlődtem, olyan módszereket, eljárásokat tanultam meg, amelyekkel odahaza csak kis valószínűséggel foglalkoztam volna. Kihívás volt, hogy egy idegen nyelvi környezetben megállom-e a helyem, megértem-e mit akar a főnök, mit kérdeznek a diákok. Szinte minden laborban töltött napra jutott egy kis újdonság. Összehaverkodtam a kesztyűs dobozzal, a spin coaterrel, megtanultam mérni annak a cégnek az egyik mikroszkópjával, amelyiket odahaza hat éven át kerülgettem „ráérünk erre még” felkiáltással.

Bejártam az ország számtalan, számomra eddig még ismeretlen zugát. Jóba lettem a 30 évig csak hallomásból számontartott másodunkatestvéreimmel. Találkoztam minden elképzelést felülmúlóan rendes ismeretlen ismerősökkel, barátokkal, rokonokkal, s persze akadtak olyanok is, akiket nem rázott meg túlzottan jelenlétem a szomszédságukban.

Hogy van-e, amivel elégedetlen vagyok?

Sajnos nem tanultam meg héberül, nem találtam meg a NAGY Ő-t, s otthoni terveimmel ellentétben a vallásos élethez sem kerültem közelebb.

Szóval lesz mit behozni az előttem álló, idekint töltendő „ráadás”-hónapokban. Záruljon hát a Posztdok Napló januárban indított, leghosszabb, III. fejezete, s induljon hónaptól a IV., az extera. Köszönet mindenkinek, aki onnan vagy innen szorított Posztdok Pasztinak!

(2012. június 9.)

Ideje hát bepótolni az eddig elmaradt dolgokat. A legjobb az, amikor az ember összekötheti a kellemest a haszonnal, azaz az utazást a munkával. Csütörtök reggel kiderült, a kora délutáni órákban el kell zárándokolnom a kampusz legészakibb csücskében található mérnöki karra. Az elmúlt egy évben ennyire mesze még sosem merészkedtem a nanotechnológia épületétől.

Gyalog tettem meg az odavezető kb. húsz perces utat. Fura érzés volt látni a fűvön üldögélő diákokat, a gitárt pengetők kis csapatát. A szökőkutakkal szegélyezett sétányon, ahogy távolodtam a kémia ismert birodalmától, egyre mosolygósabb emberek jöttek szembe. Mintha nem is azon a Bar-Ilan Egyetemen lennék, ahol eltöltöttem az elmúlt tizenkét hónapot. A PR-filmbe illő idilli képek után következett a kihalt táj. Az egyetemi tér, egy még be nem népesített szakasza. Elhaladtam a nagy amfiteátrum mellett (eddig ez volt a legészakibb pont ahol jártam), majd tovább fel az emelkedőn az 1100-as számozású épületegyüttesig. Az építészet és a kertépítők remek munkája láttán egy új világban éreztem magam. Pálmafák, kis vizes árkok, egészen más, mint a Ramat Gan-i felsőoktatási intézmény hétköznapi élménnyé vált régiója.

Az épület emberléptékű, szemben a nagyjából egyidős nanotechnológiai központ rideg, hatalmas, ELTE TTK-t idéző üres terével, folyosóival. Egymás után sorakozó laborok, szobák, jobbra balra kanyarodó kis folyosók, beugrók, szemben a mi “nagy úr” mellett található néhány funkcionális terével.

Elvileg csak mintákat hoztam volna, végül részletesen megismerkedhettem a méréssel. A másfél órás vizit után ideje volt kipróbálni az egyetemi mini-elektromos kisbuszt, amelyre bevezetése óta szerettem volna felszállni, de eddig erre sem jutott idő.

Az 1-es számú megállónál ültem be a nagyra nőtt golfautóba, a várakozási ponttal szemben a nanotechnológia triplex épülete volt látható. Percek alatt elértünk a 7-es számú megállóhoz, tényleg praktikus ez a szolgáltatás.

Mint kiderült számomra, még itt helyben is rengeteg felfedezésre váró dolog van, s akkor ne is említsük, mennyi lehet az országban. ◀

FOLYTATJUK

DR. ORNA
MONDSCHAJN

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből Téli ünnepek

Akis baráti kör összejött, mert az egyik közülünk rövid filmeket rendez, és este a televízióban vetítették egyik díjas filmjét. Esős, viharos este volt, de az összes meghívott megérkezett. A háziasszony regésznap készülődött, az asztalon már kétféle sütemény, gyümölcssaláta, zselatinos krém, kávé, tea és a nagyon kedvelt pattogatott kukorica.

Ünnepélyes hangulat volt, mindenki várta a díszvendéget, a filmrendezőt. Nem tudták, miért késik, mindenki pontos embernek ismerte. Gondolták, hogy a viharos idő a késés oka. Néhányan türelmetlenek voltak, szerettek volna már enni, inni, az asztali finomságok nagyon csábítók voltak. A háziasszony megtiltotta, szerinte nem szabad az ünnepséget elkezdni addig, míg a rendező meg nem érkezik.

Próbáltak érdekes témákról beszélni, és főleg nem nézni az asztalra. A rendező telefonon nem volt elérhető, a háziasszony megengedte, hogy a vendégek egyenek a pattogatott kukoricából, igyanak hideg vagy meleg italt. Aki nagyon figyelt a kinti zajokra hallotta a vihar tombolását, villámlást és dörgést, hirtelen sötétség lett. Valaki sietett a villany szekrényhez megnézni, hogy rövidzárlat lett-e a lakásban. Ott mindent rendben találtak, a rövidzárlatot a vihar okozta. A háziak a mobiltelefon segítségével világítottak és megkeresték a gyertyákat Romantikus hangulat vette körül a vendégeket. Nem szerették a kinti zajokat, a benti bizonytalanságot, nyugtalanul rágsálták a kukoricát. Volt, aki vicceket mesélt, ezzel akarta enyhíteni a feszültséget. Mindenki ismerte egymást, biztonságos helyen voltak és tudták, hogy a vihar okozta a rövidzárlatot.

Valaki ajánlotta, hogy beszéljenek a legkedvesebb témáról, az asztalon levő süteményekről illetve kóstolják meg, és mondják el a véleményüket. Percek alatt mindenki az asztal körül volt, az édességeknek sikerült feloldani a kényelmetlenséget. Majdnem minden elfogyott, csak a zselatinos krémnek nem volt nagy sikere. Kopogás az ajtón, mindenki tudta, hogy ki áll kint. Teljesen vízesen a rendező, akinek ez az este nagyon szerencsétlenül sikerült. Az autója elromlott, mikor próbálta megnézni, hogy mi a hiba, a mobilja kicsúszott a kezéből a csatornába. Az utcában senki nem volt, elhatározta, hogy gyalog eljön, ezért ázott el.

A vendéglátók bevitték, tiszta, száraz ruhát adta neki, pár perc után csatlakozott a többiekhez. Sajnos az asztal majdnem üres volt,

de a rendező boldog volt. Az orvosa ajánlotta neki, hogy ízületi és csontritkulási akadályai miatt fogyasszon zselatin tartalmú ételket, például kocsonyát vagy zselatinos tortákat. Mivel fogyókúrát tart, nem is érdekelték volna a sütemények, boldogan megette a zselatinos krémet.

A villanyáram is visszajött, a jóllakott baráti körnek kellemes estéje volt a film vetítésével és a beszélgetéssel. Tudjuk, hogy, ha valaminek a vége jó, akkor minden jó. Mindenki tanult valamit a filmről. Tudom, hogy a Kedves Olvasóim fiatalok és messze vannak csontritkulás és porcsorvadási akadályoktól, de megengedem magamnak egy zselatinos recept közlését, mivel izletes és jól mutat vendéglátáskor.

Tonhal mousse

Hozzávalók: 3 doboz tonhal konzerv, 1 kis fej hagyma apróra vágva, 3 kemény tojás, 2 evőkanál majonéz vagy tejföl, kis citromlé, só, bors, 1 kávéskanál mustár vagy ketchup, 1 tasak zselatin az utasítások szerint elkészítve.

Elkészítése: A zselatint elkészítjük és félretesszük, a többi hozzávalót simára keverjük, hozzáadjuk a zselatint és díszes formába vagy hosszúkás tepsibe öntjük. Pár óra hűtés után lehet tálalni. ◀

Hanukai Kaland Ház a budapesti Bálint Házban

December 2-án izgalmas programmal várta a kisgyermekes családokat a budapesti Bálint Ház. Az egész éven átívelő Kaland Ház sorozat keretében ünnepi tematikus állomások, szabadulószoza, a Csodák Palotája standja és látványos kísérlet bemutatója szórakoztatta a megjelenteket. Volt koncert és közös gyertyagyújtás is dr. Verő Tamás budai rabbival. ◀

PA

Gyász hír Zürichből

Életének 101. évében Svájcban elhunyt Brandeis-Berg Margot (Pasternák Sándor zlc. anyósa), aki számos alkalommal felkereste és támogatta közösségünket. 2004-et követően hosszú éveken át postázta számunkra a zürichi zsidó közösség Tachles című lapját, mely könyvtárunkban olvasható volt. Hálás szívvel emlékezünk Margotra, komáromi, svájci és izraeli találkozásainkra. A család gyászában osztozunk, emlékét megőrizzük! ◀

A Hitközségi Híradó
szerkesztői

Encyklopédie spravodlivých

Rozhovor s Dagmar Mozolovou

Vyštudovala som slovenský jazyk a literatúru a germanistiku a vždy som chcela byť učiteľkou. Najskôr v škôlke, ale keď prišiel čas dať si prihlášku na strednú školu, zvolila som si gymnázium. Na vysokej škole som sa potom venovala slovenčine, mojej láske. Milujem literatúru a odjakživa som recitovala.

Moderovala som aj školské podujatia, písala básne, ale nikdy mi nenapadlo ísť skúsiť šťastie na žurnalistiku. Napriek tomu so slovenským jazykom pracujem každý deň v práci, ako rozhlasová redaktorka musím veľmi pekne a spisovne rozprávať. Najprv som pracovala v televízii, to bola tiež náhoda, že môj vtedajší priateľ, dnes manžel stretol v Bratislave na ulici pána redaktora, ktorý sa volal Janko Mikuš. Hľadal moderátorku do jednej relácie, ktorú pripravovalo vtedy Centrum duchovného života a môj priateľ mu navrhol, aby skúsil mňa. Povedala som si, že to teda vyskúšam a nakoniec sa mi práca nielen moderátorky, ale neskôr aj redaktorky zapáčila. Rada robím rozhovory, spoznávam nových ľudí a prinášam ich príbehy.

Ako sa zrodil nápad dokumentovať príbeh Spravodlivých medzi národmi? Aký dlhý je zoznam ocenených na Slovensku?

Raz som moderovala reláciu Večerné horizonty, bolo to niekedy na jeseň 2013. Témou bol vzťah Židov a kresťanov. Vtedy som nahrávala pred vysielaním viac rozhovorov, napríklad s pánom Mešťanom z Múzea židovskej kultúry, ktorý nám hovoril o vojne, holokauste a o Spravodlivých medzi národmi. Povedal aj to, že pripravujú v múzeu encyklopédiu o týchto ľuďoch a ja som vtedy podotkla, že to by mohla byť zaujímavá rozhlasová relácia. Potom som bola za pánom Alexandrom Bachnárom, ktorý bojoval s partizánmi a veľká časť jeho rodiny zahynula v

koncentračných táborech či v Kremničke. Večer som mala v štúdiu hostí a hovorili o tryznách, ktoré sa organizujú po celom Slovensku a ešte sme naživo volali aj pani Valovej do Kežmarku, ktorá rozprávala o tom, že bola v brušku svojej mamičky, keď jej matka so svojimi rodičmi, ktorí slúžili u nejakej bohatej kežmarskej rodiny a bývali v menšom domčeku v Záhrade, v neďalekej stavbe ukryli viacerých Židov, a to bez ohľadu na tehotenstvo a nemeckú posádku, ktorá sa ubytovala za plotom za cestou v neďalekej elektrárni. Musím sa priznať, že tento príbeh, ktorý ona rozpovedala, bol pre mňa tou pomyselnou poslednou kvapkou a najmä presvedčením, že ešte môžem nájsť dostatok ľudí, ktorí žijú a pamätajú si, aké to bolo u nich doma, keď otvorili počas vojny dvere prenasledovaným židom. Predstavila som si tú tehotnú ženu a jej nesmiernu odvahu a statočnosť. V hlave mi celú noc vírilo mnoho otázok a vedela som, že pani Valová a ďalší ľudia majú tie odpovede. Ráno som vstala a napísala námet.

Kolko príbehov odznelo v rozhlase doteraz?

Relácia sa vysielala od marca 2014 a dodnes som priniesla 106 príbehov. Zaujímavé bude asi pre čitateľov to, že väčšina z nich žila len v ich rodinách. Len v 51 častiach sme hovorili aj o tom, že záchrancovia majú titul Spravodlivý medzi národmi. V 55 častiach z mojej rozhlasovej Encyklopédie spravodlivých titul nebol udelený.

Viete o podobných projektoch v iných krajinách? S akými inštitúciami spolupracujete doma a v zahraničí?

Neviem a ani som ich nehľadala. Nepátrala som po tom, či sú nejaké ďalšie príbehy v nejakej mediálnej podobe inde... Najprv mi dal pán Mešťan kontakt na pána Borzu, ktorý sa venuje osobnosti Petra Pavla Gojdiča, na pani Anku Nagyovú, ktorá kedysi pripravila výstavu so zameraním na osudy Židov a Slovákov, ktorí pomáhali v Prešove a v Gelnici. Tí ma zase posunuli ďalej a súčasne som rozposlala mail mojim známym. Začali mi chodiť prvé tipy od ľudí a nakontaktovala som sa aj na Velvyslanectvo Štátu Izrael v SR, s ktorým spolupracujem dodnes.

Pán Mešťan mi navrhol, že ak bude potrebné, v múzeu sú aj ďalšie materiály a dostala som aj kontakty od pani Sepovej, dcéry pani Bandžákovej, tiež Spravodlivej medzi národmi, ktorá sústreďovala kontakty na tých, čo tento oficiálny titul získali. Adresy mám prefotené, ale stále som tento zdroj nevyužila. Najmä potom, čo som získala Krištáľové krídlo, mám na papieri ešte stále asi 30 telefónnych čísel, mien a adries, na ktoré potrebujem vycestovať, aby som nahrála ďalší krásny príbeh. Ľudia sa ozývajú sami.

Aké sú vaše ďalšie plány v tejto oblasti?

S ľuďmi, ktorých navštevujem, nadväzujem blízky kontakt. Mám pocit, že keď od nich odchádzam, sú mojou rodinou. Veľa sa o nich dozviem. V rozhlase niekto príbehy počuje, iný nie, a tak som si povedala, že postupne všetky spracujem do textovej podoby. Založila som si webovú stránku www.pribehyspravodlivych.sk a je tam už prvý príbeh rozpracovaný dopodrobna aj s fotkami. Postupne budú pribúdať. Mojm cieľom je priniesť ich aj v angličtine, aby si ich mohli nájsť ľudia celosvetovo, keďže mnohí Židia po druhej svetovej vojne emigrovali a našli svoj domov v rôznych kútoch sveta, ale mám pocit, že by tieto príbehy o ľudskosti mohli ľudí zaujať bez ohľadu na náboženskú či národnostnú príslušnosť. Nuž a mojm snom je vydať knihu. Predsa len, papier je papier. Nič nenahradí ten pocit, keď si môžeme pohodlne sadnúť do kresla a listovať v stránkach kníh. Dúfam, že sa mi to budúci rok podarí. ◀

Foto: Andrej Lojan

PT

Cena Kehila 2018

Rozhovor s Martinom Korčokom

Narodil som sa v Košiciach, podľa môjho skromného úsudku najkrajšom meste na Slovensku, do rodiny, kde sme sa doma rozprávali po maďarsky. Vzdelanie na všetkých úrovniach som už získal v jazyku slovenskom. Spolu to bolo neuveriteľných 24 rokov štúdia na rôznych úrovniach, samozrejme už aj popri zamestnaní.

Na vysokej škole som študoval etnológiu a očarila ma ľudová architektúra. No v prvom ročníku ma pozvali na katedru a otvorene sa opýtali, či by som sa radšej nechcel venovať židovskej kultúre. Ako vidíte, nepovedal som nie. V začiatkoch som sa venoval hlavne ortodoxným komunitám na území Slovenska, až postupne som prešiel na holokaust. Musím sa priznať, že blízke mi je aj obdobie rokov po druhej svetovej vojne a postavenie Židov v tomto období. Buďme úprimní, prenasledovanie Židov na území Slovenska neskončilo spolu s vojnou.

V súčasnosti vediem Múzeum holokaustu v Seredi, venujem sa vzdelávaniu pedagógov, výskumu s preživšími, tvorbe filmových dokumentov, fotografovaniu a mnohým iným aktivitám. Šťastím je, že to všetko ma zároveň baví a naplňuje.

Mojím najväčším úspechom je však dcéra Sára, ktorá tento rok oslaví desať rokov.

Ako by ste zhodnotili činnosť múzea v roku 2018?

Uplynulý rok bol z profesionálneho hľadiska jedným z najzložitejších v mojom živote. No postavil som sa výzve a spolu s kolegami sa nám podarilo prekonať všetky doterajšie maximá. Neustále nám stúpa počet návštevníkov, realizovaných vzdelávacích programov a taktiež aj kvalita podujatí. Získali sme si mnohých priaznivcov z kruhov odbornej a širokej verejnosti, ktorí nám pomáhajú šíriť dobré meno múzea.

Skúsím to opísať na príklade. Kým v minulosti sme museli oslovovať umelcov, inštitúcie a ich predstaviteľov, či by u nás nechceli vystavovať, alebo prezentovať svoje výstupy, dnes už oslovujú oni nás. Myslím, že to vychádza z dobrej skúsenosti, kvality odvedenej práce a mena, ktoré sme nášmu múzeu urobili, či už doma, alebo v zahraničí. Ak niekoho zaujímajú podrobnosti, nájdete nás na facebooku.

Taktiež sa rozšírila expozícia, ktorej novú časť realizoval nám nadriadený orgán, Slovenské národné múzeum – Múzeum židovskej kultúry. Ako sa im to podarilo? Najlepšie je presvedčiť sa na vlastné oči, preto vás všetkých srdečne pozývam.

Do akej miery sťažuje vašu prácu skutočnosť, že v čase vzniku múzea bolo medzi nami už veľmi málo preživších? Domnievate sa, že výstavy či vzdelávacie programy by mali iný charakter, keby bolo múzeum v Seredi vzniklo skôr?

Ťažko sa hovorí o tom, čo by bolo keby? Viete, veda sa stále vyvíja a pred dvadsiatimi rokmi sa robili výskumy a ich spracovanie inak, ako je to dnes. Rovnako je to aj s múzeami, ich činnosť závisí od mnohých faktorov, často aj od takých, o ktorých bežný smrteľník ani len netuší. Na základe týchto skutočností budem hovoriť radšej o svojej vlastnej skúsenosti.

Výskumu s preživšími sa profesionálne venujem už 15 rokov. V minulosti som sa rozprával s ľuďmi, ktorí boli v období holokaustu dospelí. Pamätám si, že ešte v roku 2008 som len výnimočne oslovil tých, ktorí sa narodili po roku 1933. Prečo? Lebo boli mladí. Dospelí ľudia inak vnímajú a hodnotia situáciu ako deti. No postupom času som bol nútený vekovú hranicu stále znižovať. V súčasnosti som si uvedomil dve, pre výskum, dôležité skutočnosti:

- Akútny problém nachádzať nových informátorov. Dá sa to, ale väčšina z nich žije mimo územia Slovenska a kým získam peniaze na výskum, často býva neskoro.

- Ak robím opakované výskumy napríklad po desiatich rokoch, získavam vyššiu kvalitu obrazového a zvukového záznamu. Na strane druhej sa mi len výnimočne podarí získať minimálne takú výpoveď, ako mi tí istí ľudia už raz poskytlí.

Osobne sa týmto výskumom budem venovať až do chvíle, kým to bude možné. Čo dokážem, spracujem s tímom profesionálov do formy krátkych filmových doku-

mentov. Tie následne slúžia ako základ pre vzdelávacie programy, ktoré v múzeu ponúkame. Treba si však úprimne povedať, že čas sa neúprosne kráti. Žiaľ, práve teraz, v tomto momente, ma zastihla smutná správa spojená s úmrtím preživšej holokaustu. Bolí to o to viac, že po rokoch sa medzi nami vytvoril priateľský vzťah.

Aká je štruktúra návštevníkov vášho múzea a aké sú reakcie študentov a pedagógov?

Naše múzeum v roku 2018 navštívilo 16 877 žiakov a študentov z celého územia Slovenska a 15 102 žiakov a študentov absolvovalo minimálne jeden z našich vzdelávacích programov. Nezanedbateľná časť z nich mala len strohé, alebo veľmi skreslené vedomosti o tom, čo sa dialo na území Slovenska počas druhej svetovej vojny a rovnako to bolo aj s vedomosťami o holokauste samotnom.

Pedagógovia vedomosti povedzme majú, ale na druhej strane nie všetci vedia, aké metódy a techniky je dobré použiť pri výučbe tejto témy. Preto už roky zastávame filozofiu, že treba pracovať s pedagógmi. Práve oni sú kľúčom k zvyšovaniu vzdelanosti a kvalite poznatkov a vedomostí študentov. V spolupráci s našimi partnermi pre nich pripravujeme domáce i zahraničné semináre v takom množstve, nakoľko nám to len okolnosti dovoľia. Motivuje ma aj fakt, že samotné Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky sa k výučbe tejto témy stavia pozitívne a pevne verím, že to bude tak aj v budúcnosti. ◀

Pokračovanie v budúcom čísle.

Komunitná mozaika

– fotografie z minulosti našej obce –

► Zimná modlitebňa v Útulku (foto: 1960-70?, dnes: sála Zoltána Wallensteina). Židovská náboženská obec v Komárne je už bezmála 228 rokov dejiskom spoločenského, náboženského a kultúrneho života židovských občanov žijúcich v meste a regióne. Pospolitosť otvorila opäť svoje brány súvercom z regiónu v roku 2001 v rámci programu CHALON – OKNO. Naše programy, podujatia sú však otvorené aj pre záujemcov iných náboženstiev a kultúr.

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia! Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia
IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno
alebo
IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Nástenka krátke správy

Vydávanie Spravodajcu, ŽNO v Komárne a Klub Šalom podporili: Tamara Zusková (Česko) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

V uplynulých dňoch nás navždy opustili naši čitatelia Alžbeta Schicková z Bánoviec nad Bebravou, Juraj Szántó z Košíc a Tibor Palotai (Tata). Ich pamiatku si zachováme.

Dňa 13. januára odvysielal kanál Duna Word film Gábor Koltayho Jedno mesto, dva štáty, v ktorom účinkoval aj Anton Pasternák, predseda ŽNO v Komárne.

Získali sme finančnú dotáciu z Fondu Gábor Bethlena.

Smutná správa z Zürichu

V o veku 101 rokov zomrela Margot Brandeis-Berg (svokra Sándora Pasternáka zlc.) zo Švajčiarska, ktorá mnohokrát navštívila a podporila našu komunitu. Po roku 2004 nám dlhé roky zasielala jednotlivé čísla periodika Tachles, vydávaného židovskou náboženskou obcou v Zürichu, ktoré si potom naši čitatelia mohli preštudovať v knižnici. Na Margot spomíname s vďačným srdcom, na naše stretnutia v Komárne, vo Švajčiarsku či v Izraeli. Rodine vyslovujeme našu sústrasť, jej pamiatku si zachováme! ◀

**Redaktori
Spravodajcu**

Spravodaj – mesačník ŽNO v Komárne, **založený** v roku 5756. (1996), **šéfredaktor**: Tamás Paszternák (tamas.paszternak@menhaz.sk), András Paszternák (andras.paszternak@menhaz.sk), **spolupracovníci**: Judit Haas, Mgr. Ferenc Piczek, **grafická úprava**: Richard Saláth, **jazyková korektúra**: Magda Vadász (Budapest), Zsuzsanna Paszternákné Kertész (Komárno), Katarína Potoková (Nitra), tlač: Nec-arte Kft., Komárno, **adresa ŽNO**: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisračné číslo**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. Periodikum je nepredajné.

Tu BiŠvat 5779

► Tu BiŠvat („Nový rok stromov“) sa slávi 15. deň mesiaca švat. K sviatku sa viaže niekoľko tradícií, je zvykom na tento deň sadiť nové stromy, ale aj jesť nové ovocie. Tento deň, izraelská pôda obnovuje svoju silu a plodnosť, aby rodila „olej a med“. Foto: Trh Machane Jehuda, jedna z hlavných tržníc v Jeruzaleme.

Medzinárodný deň pamiatky obetí holokaustu a Tu BiŠvat

Židovská náboženská obec v Komárne touto cestou pozýva každého záujemcu na stretnutie pri príležitosti Medzinárodného dňa pamiatky obetí holokaustu a Nového roka stromov Tu BiŠvat, ktoré sa uskutoční dňa 27. januára 2019 o 14.30 hodine v Útľuku.

Program:

- Miklós Radnóti „...koho nakoniec zabijú...“
Zostavil a účinkuje: József Szűcs, hudba: Árpád Molnár. Inscenácia prezentuje posledných šesť rokov života básnika Miklósa Radnótiho, prostredníctvom jeho diel, korešpondencie a denníka.
- Pri príležitosti Tu BiŠvat konzumujeme 15 druhov ovocia.
- Okrem dospelých srdečne očakávame aj malých návštevníkov, pre ktorých sme pripravili zaujímavý program.

Oslavujme spolu! ◀

PA

Možnosť objednania macesov, macesovej múky a vína

Vaše objednávky na macesovú múku a víno k blížiacemu sa sviatku Pesach očakávame do 31. januára na sekretariáte ŽNO v Komárne a na adrese kile@menhaz.sk. ◀

Myšlienky redaktora

N a začiatku občianskeho nového roka začína sedemnásť oficiálne registrovaný a celkovo dvadsiaty prvý ročník vydávania nášho Spravodajcu.

ANDRÁS PASZTERNÁK

Doposiaľ publikovaných dvesto sedemdesiatjeden čísiel nás, redaktorov i ostatných autorov pôsobiacich v ústraní, zaväzuje k tomu, aby sme pokračovali v tejto tradícii, naďalej podávali správy o židovských udalostiach komunity a regiónu a formou akéhosi dobového dokumentu zachovali kúsok mozaiky našich všedných dní pre budúce generácie. Tak, ako vždy v januári, aj teraz voláme oduševnených čitateľov, aby boli našimi spolutvorcami a pomohli nám naše periodikum naplniť obsahom. Píšte nám o svojich spomienkach, myšlienkach, dajte vedieť o podujatiach vo vašom okolí, založte si vlastnú rubriku. Očakávame vaše nápady, vďaka ktorým môže byť naše periodikum ešte pestrejšie a všestrannejšie. Tlačená a elektronická verzia nášho časopisu sa dostáva do mnohých krajín celého sveta – okrem Európy aj do Ázie a Ameriky. Ak máte známeho, ktorý má vzťah k našej komunite, ale ešte nepozná náš časopis, pobádate ho, aby sa s nami skontaktoval na e-mailovej adrese kile@menhaz.sk. Začnime teda tento nový ročník, dobré čítanie, vzrušujúce príspevky a veselé správy do roku 2019! ◀

